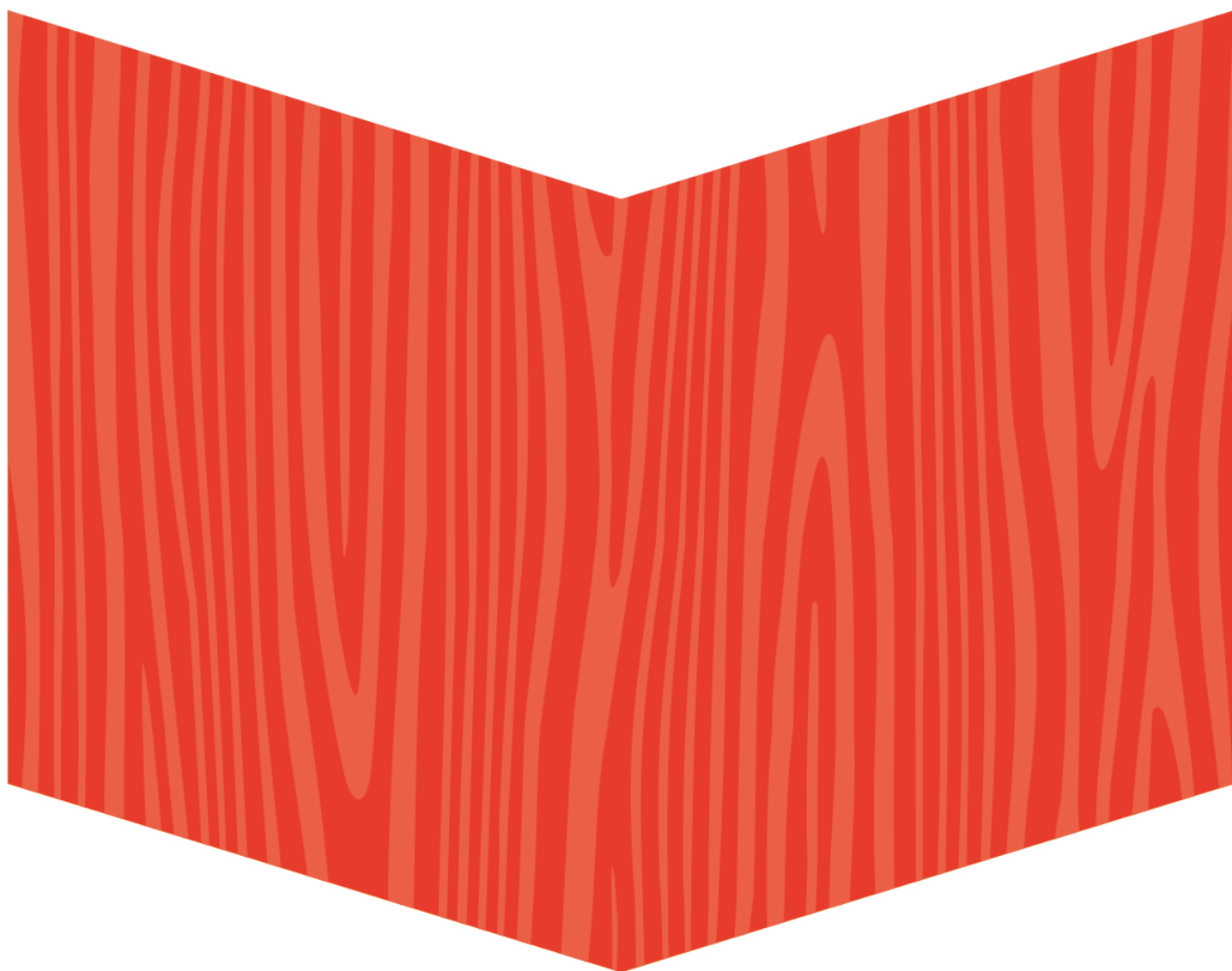

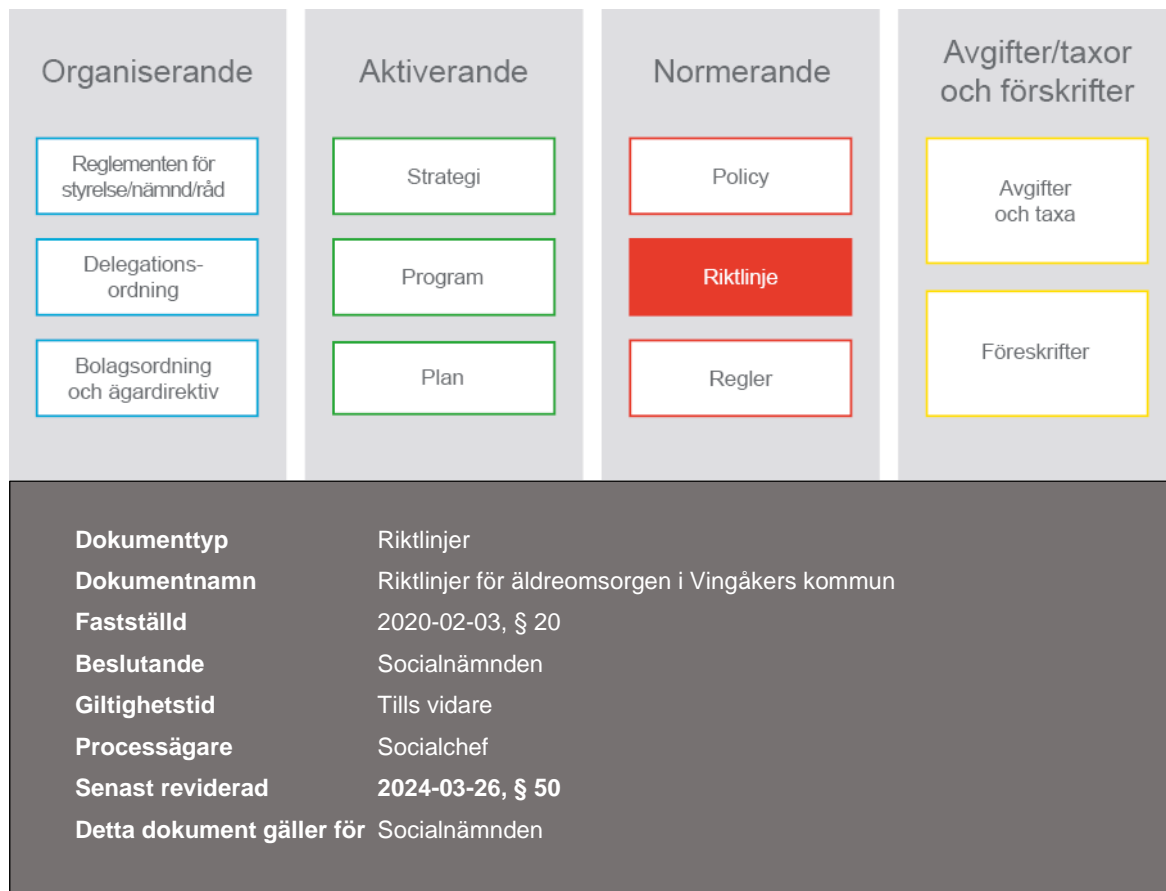
Riktlinjer för äldreomsorgen i Vingåkers kommun

Socialnämnden

Flik 8.17

Vingåkers kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ORDLISTA	4
1. Inledning	5
2. Syfte och användning	5
3. Salutogent förhållningssätt	6
4. Uppsökande verksamhet	6
5. Nationell värdegrund	6
6. Vägledande principer vid biståndsbedömning	7
7. Handläggningsprocess	8
8. Förenklad handläggning	10
9. Samordnad individuell plan enligt HSL och SOL	11
10. Genomförandeplan	11
11. Samrådsgrupp	11
12. Kommunens ansvar enligt SOL 2a kap 6-7 §§/Hemtjänst under tillfällig vistelse	11
13. Hemtjänst i ordinärt boende	13
14. Egenvård eller hälso- och sjukvårdsinsatser	17
15. Kontaktperson	18
16. Dagverksamhet	18
17. Särskilt boende	18
18. Korttidsplats och växelvård	21
19. Anhörigstöd	22
20. Referenser:	22

ORDLISTA

ADL bedömning: Aktiviteter i **D**agliga **L**ivet; en bedömning som utförs av legitimerad arbetsterapeut.

Anhörig: personen som vårdar närstående.

Bistånd: hjälp och stöd som den enskilde har rätt till.

Biståndsberättigad: är den som är beviljad bistånd enligt 4 kap 1 § SoL.

Bosättningskommun: den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt.

Den enskilde: personen som ansöker om bistånd.

FL: Förvaltningslagen **KL:** Kommunlagen **KR:** Kammarrätten **SoL:** Socialtjänstlagen

Genomförandeplan: Ett dokument som ska upprättas av kontaktpersonal och som beskriver hur hjälpen skall ges utifrån fattat beslut och den enskildes önskemål.

Klient: Lokal benämning på det som Socialstyrelsen benämner ”Brukare” Dvs person med behovsbedömda insatser från socialtjänsten.

Medboende: är den som flyttar med en biståndsberättigad till ett särskilt boende utan att själv ha behov och beslut om en sådan insats. Beslutet om medboende ställs till den biståndsberättigade.

Minnas hemtjänst: en arbetsgrupp som ger vård och omsorg till personer med demenssjukdom, i ordinärt boende.

Nära vård: Den nationella omställningen från en sjukhusdominerad hälso- och sjukvård till en vård där primärvården är nav.

Ordinärt boende: avser eget boende, till exempel hyreslägenhet, bostadsrättslägenhet eller villa.

Parboende: benämns när makar, sambor eller registrerade partner sammanbor i särskilt boende enligt 4 kap 1c § SoL eller 2 kap 2 § SoF.

Permanent boende: avser ett beslut om särskilt boende som inte är tidsbegränsat och där den biståndsberättigade ska bo tills vidare.

Omprövning av ärenden: Innebär att biståndshandläggare omprövar ett pågående beslut om beslutstid löpt ut eller om behoven hos klienten ökat eller minskat väsentligt och föranleder ~~ett~~ ändring av beslutet.

SoF: Socialtjänstförordningen

Särskilt boende enligt 5 kap 5 § SoL: Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges. är det gemensamma namnet för flera boendeformer, som anpassats för äldre med stort behov av omsorg och som ges med stöd av socialtjänstlagen. I kommunen finns det två olika boendeformer, med inriktning på somatisk sjukdom samt med inriktning på demenssjukdom.

Uppföljning av ärenden: Innebär att biståndshandläggare följer upp det beviljade biståndet. Biståndshandläggaren ser till att biståndet är verkställt så att klienten får den hjälpen som beslutet avser samt bedömer om det finns behov av omprövning av beslutet.

1. Inledning

Äldreomsorgen i Vingåkers kommun ska genomsyras av en helhetssyn på människan som utgångspunkt för individuellt anpassade insatser. Alla klienters beslutsförmåga ska respekteras och klienten ska ha inflytande över hur insatserna utförs. Klient och anhörig ska känna trygghet och bemötas med respekt.

Insatser ska i första hand ges för att underlätta för den enskilde att kunna bo kvar i den egna bostaden. Hemtjänst beviljas den enskilde som på grund av sjukdom, fysiska, psykiska och/eller sociala funktionshinder eller av annan orsak behöver hjälp och stöd i den dagliga livsföringen. I riktlinjerna beskrivs de mest förekommande insatserna inom äldreomsorgen.

Riktlinjerna ska också bidra till en ökad tydlighet i organisationen och skapa förutsättningar för fortsatt gott samarbete och därmed öka kvaliteten för den enskilde.

Samtliga bistånd enligt 4 kap 1 § SoL är förenade med avgift enligt 8 kap §§ 4- 9 SoL, om inte annat anges. Bistånd enligt 4 kap. 2 a § SoL, trygghetslarm och matdistribution är avgiftsbelagda.

2. Syfte och användning

Syfte med riktlinjerna är att säkerställa att biståndsbeslut fattas enligt samma bedömningsgrunder. Riktlinjer är tolkningar av lagtexter, författningar domar och utlåtanden från Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg eller Justitieombudsmannen samt uttrycker kommunens ambitionsnivå inom regelverken. De skall vara vägledande i beslutsfattande, underlätta handläggningen och säkerställa en likartad biståndsbedömning i hela kommunen.

De enskilda behoven prövas individuellt utifrån den enskildes förutsättningar att klara sin vardag.

Äldre ska få bestämma och påverka sin egen vardag, känna trygghet och bli bemötta med respekt. Alla bistånd och insatser bygger på frivillighet. Den enskilde kan välja att tacka ja eller nej eller överklaga om han eller hon inte är nöjd med beslutet. Av beslutet ska det framgå vad den enskilde inte själv klarar och varför samt när och hur ofta hjälpen behövs.

Biståndshandläggaren ska informera den enskilde om dennes rätt att ansöka om bistånd för sådant som går utanför kommunens generella riktlinjer.

Beslut om insatser som går utöver vad som anges i dessa riktlinjer eller insatser som får en principiell betydelse för den fortsatta tillämpningen i likartade ärenden fattas i socialutskottet.

Exempel på insatser:

- Hjälpmiddel med personlig omvårdnad
- Inköp, klädvård och städning
- Ledsagning
- Mathållning
- Trygghetslarm

3. Salutogent förhållningssätt

Arbetet inom äldreomsorgen skall vara klientfokuserat med hälsobefrämjande förhållningssätt som ger en känsla av sammanhang (**KASAM**). Det innebär att tillvaron ska vara **begriplig, meningsfull, och hanterbar** med fokus på individens **möjligheter och resurser**. I omställningen till nära vård eftersträvas en personcentrerad vård med delaktighet och fokus på, förebyggande och rehabiliterande insatser.

Begriplighet innebär att förstå innehållet i informationen och handlar om insikt om sig själv och omgivningen.

Meningsfullhet är centralt eftersom det skapar motivation men även meningen med livet eller i tillvaron hos varje enskild individ. För att den enskilde ska kunna uppleva meningsfullhet i sin tillvaro krävs delaktighet och inflytande i biståndsprocessen och genomförandeplanen.

Hanterbarhet avser förmågan att hantera krav från omgivningen och livssituationen.

4. Uppsökande verksamhet

Enligt 5 kap § 6 SoL ska socialnämnden göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område.

Biståndshandläggarens arbete innebär därför att på ett tydligt sätt informera medborgarna om vilka olika former av insatser som kan erbjudas i och utanför hemmet. Vad den enskilde kan ansöka om, hur riktlinjerna är utformade i kommunen och på vilket sätt den enskilde kan uppnå en skälig levnadsnivå.

I de fall biståndshandläggaren bedömer att behov finns men klienten tackar nej till insatser, bedrivs uppsökande verksamhet på så vis att biståndshandläggaren säkerställer att individen regelbundet informeras om och erbjuds insatser.

5. Nationell värdegrund

Nationell Värdegrund innebär att ”Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett *värdigt liv och känna välbefinnande* (värdegrund)” enligt 5 kap 4§ SoL. Äldre personer ska enligt 5 kap 5§ tredje stycket SoL, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

5.1 Vingåkers kommuns värdegrund

Kommunens värdegrund fungerar som en kompass för hur arbetet ska utföras. Den är gemensam för alla verksamheter.

Värdegrunden består av följande ord:

- Våga
- Ansvar
- Respekt
- STOLT

5.2 Utgångspunkten för ett gott bemötande

Utgångspunkten ska enligt SOFS 2012:3 vara ett gott bemötande:

Vingåkers kommun

- Bemötande skall präglas av respekt, omtanke och medmänsklighet
- Den enskilde ska oavsett sina svårigheter få ett värdigt bemötande
- Den enskildes rätt till självbestämmande skall respekteras

6. Vägledande principer vid biståndsbedömning

Den enskilde har ansvar för sin livssituation och för sina beslut, vilket innebär ett eget ansvar att själv försöka tillgodose sina behov, att till exempel byta bostad när den nuvarande inte motsvarar behoven samt att ta del av information om de aktiviteter och hjälpinsatser som finns att tillgå.

- Den enskilde har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen när han/hon inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.
- Biståndshandläggarens utredning ska utgå från ett helhetsperspektiv och individuell bedömning, där hänsyn tas till den enskildes individuella sociala, fysiska, psykiska och existentiella behov.
- Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att normalisera sin livsföring och leva ett så självständigt liv som möjligt. Den enskildes önskemål ska tillgodoses så långt det är skäligt inom ramen för biståndsbeslut.
- Behov ska alltid i första hand tillgodoses genom olika former av tekniska lösningar t.ex. hjälpmedel eller digitala lösningar. (SoL 4 kap 2c§)

Kommunens princip för stöd inom omsorgen om äldre och funktionshindrade är att:

- förmedla förebyggande och allmänt trygghetsskapande åtgärder
- behovet av vård och omsorg tillgodoses i första hand i ordinära bostäder
- styrka behov av särskild boendeform med stöd av ADL bedömning, utförd av legitimerad arbetsterapeut. När utredningen påvisat att det föreligger omfattande behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses på annat sätt eller då skälig levnadsnivå ej kan uppnås skall bistånd i form av särskilt boende erbjudas.

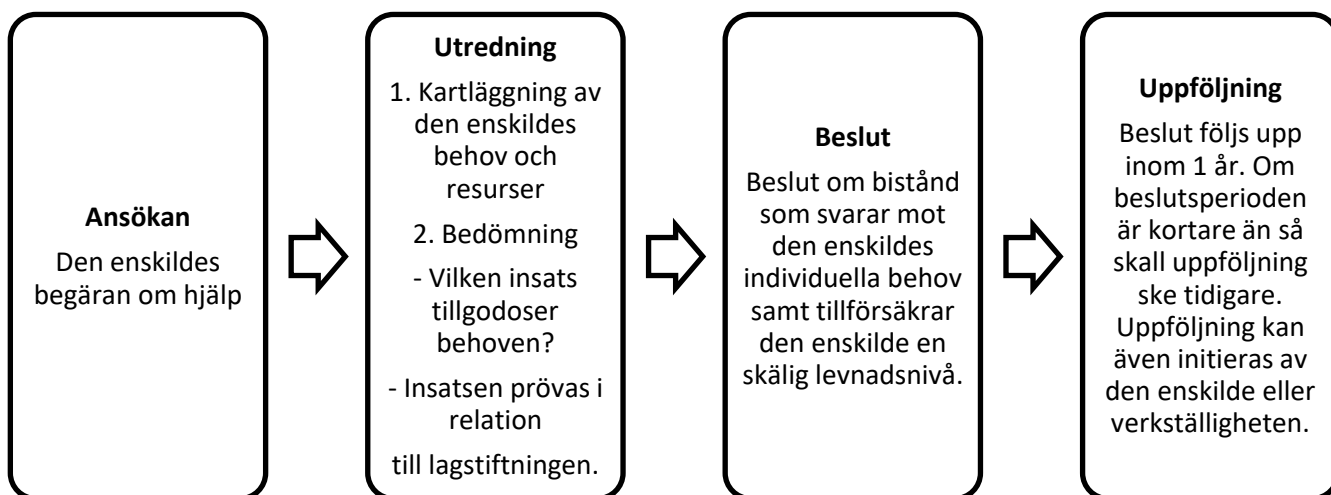
7. Handläggningsprocess

7.1 Ansökan om bistånd

När det gäller rätten till bistånd finns det inga begränsningar i 4 kap 1 § SoL om vad den enskilde kan ansöka om. Det finns således inga rättsliga begränsningar för vilka behov eller typer av insatser som den enskilde får ansöka om.

Den enskilde har rätt att ansöka om andra former av insatser eller insatser i annan omfattning än de som ingår i kommunens riktlinjer och få dessa individuellt behovsprövade (prop. 2005/06:115 s. 87f.). Därför är det viktigt att biståndshandläggare informerar den enskilde om att han eller hon har den här rätten.

Enligt 11 kap 1§ SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Bestämmelsen innebär att ärenden kan aktualiseras på tre olika sätt: genom att den enskilde ansöker om insatsen, genom att andra anmäler ett hjälpbehov t ex anhörig/granne eller på annat sätt till exempel genom iakttagelser i kommunens egen verksamhet.

Socialstyrelsen Meddelandeblad, Nr 4/2013 februari 2013.

Om den enskilde själv ansöker om hjälp skall alltid en utredning startas. Ansökan om hjälp enligt socialtjänstlagen kan endast göras av den enskilde själv eller av legal ställföreträdare. Om andra t ex anhöriga eller personal inom hälso- och sjukvård påtalar ett hjälpbehov är det en anmälan som ska leda till att den enskilde själv tillfrågas om han eller hon vill ansöka om insatsen. Detta leder till förhandsbedömning och/eller aktualisering i ärendet. Om den enskilde inte vill ansöka om bistånd enligt 4 kap1§ SoL eller inte önskar kontakt med nämnden kan ingen utredning startas.

I förvaltningslagen finns regler för kommunens myndighetsutövning. Under utredningen skall allt som är av vikt för ärendet dokumenteras. Före ett beslut skall innehållet i utredningen kommuniceras med den enskilde. Har den enskilde avvikande uppfattning om sakförhållanden skall detta anges. Ett ärende får inte avgöras, beslutas, utan att den som är sökande eller dennes företrädare, har fått möjlighet att yttra sig. Det åligger också biståndshandläggaren att informera den enskilde om hon/han har rätt att delta på socialutskottets sammanträde om beslut ska fattas i ärendet där.

I utredningen skall faktadel och bedömning vara tydligt åtskilda. Såväl gynnande beslut som avslag skall motiveras och delges den enskilde för att den enskilde skall kunna överklaga beslutet helt eller delvis.

7.2 Beslut

Rätten till bistånd regleras i socialtjänstlagen 4 kap 1 § den som inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52).

Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det, enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen.

Ett ärende ska utredas och avslutas med beslut och den enskilde ska underrättas. En utredning ska leda fram till ett beslut såvida ansökan inte återkallas. Beslutet ska vara skriftligt.

Biståndshandläggare ska i sin bedömning ta hänsyn till den enskildes önskemål och behov inom ramen för socialtjänstlagens intentioner samt med beaktande av en god ekonomisk hushållning enligt 8 kap 1 § KL.

I beslutet ska det framgå vilken eller vilka insatser som beviljas och omfattningen. Insatser för personlig omvårdnad beviljas utan tidsangivelse i biståndsbeslutet.

Beslut ska omprövas vid förändringar i hjälpbehovet eller efter ansökan av den enskilde. Den enskildes hjälpbehov ska löpande följas upp och som huvudregel, omprövas innan det löper ut eller om behovet förändrats väsentligt. Om den enskilde upprepat avsäger sig insats, antas att behovet är förändrat och nytt beslut skall tas.

7.3 Rätten att överklaga

Rätten att överklaga regleras i 16 kap SoL där det framgår att vissa beslut enligt socialtjänstlagen överklagas hos förvaltningsrätten. Det gäller bl a beslut om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL samt beslut om avgifter enligt 8 kap 4-9 §§ SoL.

Om beslutet går den enskilde helt eller delvist emot får det överklagas, enligt 42 § FL. Detta gäller dock ej för beslut enligt 4 kap 2 § SoL, då beslut utformade i detta lagrum inte kan överklagas hos förvaltningsrätten, utan omfattas av kommunalbesvär.

7.4 Handläggning av överklagan

En skriftlig besvärshänvisning skall alltid bifogas med avslagsbeslut till den som har rätt att överklaga, det vill säga till den enskilde eller i förekommande fall god man/förvaltare. Om den klagande så önskar ska handläggaren vara behjälplig vid skrivandet av överklagan. Skrivelsen ställs till förvaltningsrätten, men skall först lämnas till den myndighet som har meddelat beslutet, enligt 43 § FL. Den ska ha kommit in inom *tre veckor* från den dagen den enskilde fick ta del av beslutet, enligt 44 § FL. Överklagan behandlas snarast och vid ankomst av ansvarig handläggare som fattat det överklagade beslutet eller dennes ersättare. En prövning ska ske om skrivelsen med överklagan har kommit in i rätt tid och en skyndsamt prövning utförs om ärendet skall omprövas eller ej, enligt 36-37 §§ FL. Skäl till omprövning kan vara att det första beslutet är uppenbart fel eller att det i överklagandet framförda förhållanden var okända vid beslutsfattandet och att beslutet kan ändras snabbt och enkelt utan att det blir till nackdel för någon enskild part., 38 § FL

Om ett nytt beslut fattas i enlighet med överklagandet skall detta meddelas snabbt och enkelt till den som klagat.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid men ej föranleder ändring av beslutet, skall överklagandet skyndsamt skickas vidare till Förvaltningsrätten, enligt 40 § FL.

Om överklagan bifalles av Förvaltningsrätten har myndigheten rätt att överklaga domen i Kammarrätten.

Om överklagan avslås i Förvaltningsrätten har den enskilde rätten att överklaga domen vidare i

Vingåkers kommun

Kammarrätten enligt förfarandet som beskrivs ovan. Huvudregeln är att beslut från Förvaltningsrätten eller Kammarrätten skall verkställas omgående.

7.5 Omprövning

Biståndsbeslut, som är enligt 4 kap 1 § SoL, ska alltid omprövas vid ändrade förhållanden eller vid tidsbegränsat beslut. Omprövning kan göras på initiativ av den enskilde eller genom att biståndshandläggaren på annat sätt får vetskap om förändrade behov. Grundregeln är att gynnande beslut, som ej är tidsbegränsade, inte får försämrats mot den enskildes vilja. Beslut kan dock ändras om den enskildes hälsa eller andra förutsättningar som låg till grund för beslutet har ändrats. Vid tveksamma fall ska

biståndshandläggaren lyfta dessa beslut till socialutskottet.

Om den enskilde har behov av ytterligare bistånd skall nytt beslut fattas. Verkställigheten har en skyldighet att upplysa biståndsbedömaren om att den enskildes behov har ökat eller minskat.

8. Förenklad handläggning

Utöver vad som följer av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen får socialnämnden erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning, beslutas då enligt 4 kap. 2 a § SoL.

Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna och rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 §.

I Vingåkers kommun kan personer över 65 år ansöka om trygghetslarm och matdistribution med förenklad handläggning 4 kap. 2 a § SoL hos administrativ assistent för äldreomsorgen. Personer under 65 år ansöker hos biståndshandläggare.

Utredningen i praktiken består i att konstatera att den äldre uppnått 65 års ålder och att den enskilde är folkbokförd i Vingåkers kommun. Ärendet blir således utrett så mycket som dess beskaffenhet kräver. Prövningen ska vara saklig och opartisk.

Beslut enligt förenklad beslutsfattande är inte överklagbart genom förvaltningsbesvär, utan kan enbart bli föremål för domstolsprövning genom så kallad laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen. Den enskildes rättssäkerhet är säkerställd genom att ansökan alltid kan göras enligt 4 kap. 1 § SoL, där beslutet kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den enskilde ska informeras om rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL, på vilket sätt denne kan påverka utförandet av insatserna samt hur kommunen ska följa upp insatserna. Den enskilde ska förstå informationen och den ska individanpassas.

9. Samordnad individuell plan enligt HSL och SOL

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en så kallad samordnad individuell plan (SIP) enligt två likalydande bestämmelser i 2 kap 7 § SoL och 3 § HSL.

Enligt förarbetena ska planen upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodosedda. Den enskilde ska samtycka till att planen upprättas.

Av planen ska bland annat framgå vilka insatser som den enskilde behöver, vem som har ansvaret för insatser och vem som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

10. Genomförandeplan

Tillsammans med klienten upprättar den fasta omsorgskontakten/kontaktpersonalen en genomförandeplan som beskriver hur brukaren vill ha sina insatser genomförda. Genomförandeplanen ska vara påbörjad inom en vecka från insatsens start. Planen ska vara utformad så att den kan fungera som en enkel arbetsbeskrivning för insatserna hos den aktuella klienten. Genomförandeplanen uppdateras löpande vid behov och minst en gång årligen tillsammans med klienten. Av planen ska framgå att klienten är delaktig.

11. Samrådsgrupp

Vid mer komplexa ärenden där handläggaren eller enhetschefen är osäkra på hur brukarens behov bäst kan tillgodoses, ska man sammankalla samrådsgruppen. Samrådsgruppen består av ansvarig biståndshandläggare och dennes chef, områdeschef alt enhetschefer inom både äldre- och funktionshinderomsorgen och vid behov kompletterad med andra yrkesgrupper .te.x fast omsorgskontakt eller legitimerad personal.

I denna grupp kan ärendet diskuteras för att brukarens behov ska kunna tillgodoses på bästa sätt.

12. Kommunens ansvar enligt SOL 2a kap 6-7 §§/Hemtjänst under tillfällig vistelse

Den enskilde skall alltid garanteras omedelbar hjälp oavsett vilken kommun han eller hon befinner sig i, när hjälpen behövs. Ansvaret innebär att en person aldrig kan nekas bistånd i en kommun med beskedet att behovet kan tillgodoses i en annan kommun om det inte står klart vilken kommun som ska ha ansvaret, enligt 2a kap 1§ SoL.

Bosättningskommunen ansvarar för det stöd och hjälpinsatser även när en person tillfälligt, en kortare tid, vistas i en annan kommun. Med kortare tid avses i detta fall vistelser upp till cirka sex månader och då den enskilde avser att återvända till sin bosättningskommun. Bosättningskommunen ansvarar då för utredning, kostnader, beslut och verkställighet, enligt 2a 7§ SoL. En tillfällig vistelse kan vara längre än sex månader, men då kan bosättningskommunen inte begära av vistelsekommunen att denna ska bistå med utredning och verkställighet.

För att möjliggöra vistelsen för den enskilde kan vistelsekommun på begäran bistå bosättningskommunen med utredning men också med verkställigheten av beslut om insatser, enligt 2a kap 6§ pkt 1 och 2 SoL.

Vistelsekommunen kan behöva bistå genom att besöka det ställe som den enskilde kommer att vistas på. I de flesta fall bör det dock röra sig om en mindre behovsutredning, särskilt om vistelsen är återkommande. Den sökande kan behöva helt eller delvis andra insatser i till exempel sommarstugan än i sitt ordinarie boende. Insatser kan behöva anpassas till omgivningen och miljön där de ska

Vingåkers kommun

utföras. Bosättningskommun ska ersätta vistelsekommun för kostnader med anledning av verkställighet som vistelsekommunen bistått med, när en person som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har behov av insatser för att kunna genomföra en kortare vistelse. Ersättningen betalas enligt bosättningskommunens ersättningsnivå för motsvarande insats, enligt 2a kap 7§ SoL. Vid insatser under tillfällig vistelse ska samma arbetsmiljöbedömningar och krav ställas som vid övrig hemtjänst.

13. Hemtjänst i ordinärt boende

Biståndsparagrafen, 4 kap 1§ SoL är utformad som en rättighet för den enskilde. Rättigheten gäller således den enskilde och inte andra personer som finns i samma hushåll. Detta medför att för vissa hemtjänstinsatser som till exempel städning krävs att samtliga boende i hushållet har behov av stödet för att insatsen ska bli aktuell.

Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Den enskilde har dock alltid i första hand ett eget ansvar för att klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Begreppet livsföring i övrigt rymmer alla de olika behov som den sökande kan ha för att nå en skälig levnadsnivå.

Hemtjänst i ordinärt boende ges som ett individuellt behovsprövat bistånd, enligt 4 kap 1 § SoL. Alla som har hemtjänst ska känna sig trygga med den vård och omsorg som de får i hemmet och ett välfungerande multiprofessionellt **teamarbete** är en förutsättning för detta.

Hemtjänst kan vara service- eller omvårdnadsinsatser.

Med serviceinsatser menas praktisk hjälp med hemmets skötsel, såsom hjälp med städ, tvätt, inköp och andra viktiga ärenden. Hit hör också enklare matlagning eller hjälp med att få hem färdiglagad mat, enligt 4 kap 1§ SoL (Bergstrand 2016 s 54).

Med personlig omvårdnad menas de insatser som behövs för att tillfredsställa fysiska, psykiska, eller sociala behov.

Besluten ska vara tidsbegränsade, om det inte uppenbart är obehövligt. Besluten ska fattas utifrån hur långvarigt behovet bedöms vara.

Den enskilde har alltid rätt att ansöka om stöd och hjälp och få det prövat. Det är viktigt att regelbundet göra uppföljningar av biståndets omfattning, karaktär, och utformning.

13.1 Hemgång efter sjukhusvistelse

Utgångspunkten ska vara att den enskilde ska återvända hem till sin bostad efter sjukhusvistelsen. Därifrån får andra, ytterligare, insatser planeras. En ADL bedömning ska ligga till grund vid uppföljning av beslutet. Den enskilde ska tillförsäkras trygghetskapande åtgärder i hemmet. Ett nära samarbete med slutenvården och vårdcentral är centrala för att säkerställa att patienten är redo för hemgång och att mottagande fungerar så att återinläggningar undviks. Rutiner finns i det gemensamma dokumentet "Trygg hemgång och effektiv samverkan".

13.2 Serviceinsatser

Följande serviceinsatser ingår ej inom ramen för bistånd inom så kallad skälig levnadsnivå:

- Snöskottning
- Sanering av hela eller delar av bostad
- Fastighetsskötsel, trädgårdsskötsel
- Vedhuggning
- Storstädning av bostad samt balkong, altan och förråd
- Tillsyn och skötsel av djur

I dessa fall hänvisas den enskilde till samhällets och tjänstemarknadens vanliga utbud. När det gäller

Vingåkers kommun

serviceinsatser anges tidsomfattningen i beslutet. Nedan beskrivs de vanligast förekommande insatserna.

13.2.1 Städning

Den som av olika skäl inte längre klara av hemmets skötsel såsom städning ska kunna få hjälp med det om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Hjälp med städning beviljas i form av städning av **två rum och kök** samt hygienutrymme och hall. För makar, registrerade partner och sammanboende gäller att båda har behov av insatsen i form av städning.

Städning kan även beviljas som en form av avlösning för anhörig som vårdar närstående. Städmoment som utförs mer sällan t ex rengöring av kyl/frys, spis, fläkt samt fönsterputs ska rymmas inom den beviljade tiden. Fönsterputs utförs dock högst 2ggr/år.

I Vingåkers kommun är utgångspunkten att det är skäligt att få sin bostad städad var 3:e vecka. Vid särskilda skäl, till exempel allergi, kan det vara nödvändigt att bevilja städhjälp oftare.

Städutrustning tillhandahålls av den enskilde i ordinärt boende.

13.2.2 Tvätt

Insatsen omfattar maskintvätt av kläder, sänglinne och handdukar. För- och efterarbete med till exempel klädvård, byte av sänglinne, att lägga in i skåp/ motsvarande ~~samt strykning av kläder~~ ingår, vid behov. Strykning av kläder utförs vid speciella behov/tillfällen.

Om behov föreligger beviljas hjälp med tvätt var 3:e vecka.

Vid särskilda skäl, ex vid besvär med urininkontinens, kan det vara nödvändigt att bevilja hjälp med tvätt oftare.

Den enskilde tillhandahåller tvätt- och sköljmedel.

13.2.3 Inköp/Ärende

Inköp erbjuds genom den av kommunen upphandlade digitala tjänsten. Vid behov ingår hjälp med att göra beställningen.

Ärenden kan till exempel vara apoteksärenden.

Då behov föreligger beviljas hjälp med inköp 1 gång/vecka.

Den som inte längre själv kan klara av att sköta sin ekonomi eller kan få behovet tillgodosett på annat sätt bör i första hand använda sig av betalservice och autogiro. Om det inte är möjligt för den enskilde att själv klara av sina ekonomiska göromål bör en ställföreträdare med fullmakt eller godman vara den enskilde behjälplig. I undantagsfall och/eller i väntan på att godman utsetts, kan den enskilde som har behov av hjälp vid uttag av kontanter i första hand få hjälp i form av ledsagning till närmsta butik som erbjuder kassaservice, bank eller bankautomat för att själv göra uttag. Socialnämnden har en skyldighet att anmäla behov av god man till överförmyndarnämnden.

13.2.4 Mat och måltider

Maten är inte bara nödvändigt, det kan också vara dagens viktigaste händelse. Den som inte själv kan laga sin mat, eller kan få behovet tillgodosett på annat sätt, kan få hjälp med: matjänst, dvs leverans av matlådor från centralköket i Vingåker och enklare matlagning. Hjälp vid måltidssituationen, ex med att värma maten, är en insats i form av personlig omvårdnad och beskrivs

under avsnittet nedan.

13.3 Personlig omvårdnad

Beslut om insatser i form av personlig omvårdnad ska utformas i samråd med den enskilde. Det är viktigt att ta hänsyn till den enskildes specifika behov men också förutsättningar och önskemål.

I beslutet anges ingen tidsomfattning på insatserna. Av beslutet om personlig omvårdnad, skall det tydligt framgå; när under dygnet samt vilken hjälp som den enskilde ska ges. Detta skall sedan ligga till grund för en genomförandeplan. Nedan beskrivs de mest förekommande omvårdnadsinsatserna.

13.3.1 Personlig hygien

Den enskilde får daglig hjälp med att tvätta övre och/eller nedre delen av kroppen. Hjälp med byte av inkontinenshjälpmedel, munvård, rakning, kamma håret samt nagelvård på händerna och enklare nagelvård på fötterna. Bidésitsar med eller utan resningshjälp ska erbjudas om toalettbesök därigenom kan klaras utan hjälp av personal.

13.3.2 Dusch

I Vingåkers kommun är det skäligt att få hjälp med dusch 1-2 gånger/vecka eller efter individuell bedömning.

Hjälp med dusch innebär att hjälpa den enskilde att tvätta de delar av kroppen som den enskilde inte klarar av på egen hand. Duschhjälp innebär också hjälp med att tvätta håret, torka kropp och hår, ev hjälp med hårrullning samt att smörja kroppen med mjukgörande. Efter avslutad dusch ska golv torkas av.

13.3.3 På- och avklädning

Den enskilde kan få hjälp delvis eller med allt avseende på och/eller avklädning. Hjälpen kan också innebära endast stöd eller assistans i vissa moment. Det är viktigt att den sökande får möjlighet att göra det som han eller hon klarar för att bevara sina förmågor.

13.3.4 Hjälp med måltidssituationen

Behov av hjälp vid matsituationen kan innebära att den enskilde får hjälp med att duka fram mat/lägga upp maten på tallrik samt eventuellt sönderdela maten och iordningställa hjälpmedel.

Det kan också innebära hjälp med matning samt att en person sitter med vid matbordet under tiden som den enskilde äter.

13.3.5 Promenad/aktivitet, följeslagare och ledsagning

Alla bör ha en möjlighet att komma ut från sin bostad och vistas ute en stund. Promenader är viktig motion som på sikt kan motverka ökat vårdbehov samt social isolering. Det är angeläget att i bedömningen beakta den enskildes behov och önskemål av utevistelse och sociala aktiviteter. Mobilt trygghetslarm är första handslösning för att möjliggöra utevistelse genom ökad trygghet.

13.3.6 Promenad/Aktivitet

I Vingåkers kommun anses det skäligt med promenad/utevistelse vid 2 tillfällen/månad. Mobilt trygghetslarm är första handslösning för att möjliggöra utevistelse genom ökad trygghet. När detta inte är tillräckligt kan hjälp av personal vid promenad i närområdet eller hjälp att komma ut från bostaden och vistas ute en stund beviljas. I biståndet ingår även hjälp med på- och avklädning av ytterkläder och skor.

13.3.7 Följeslagare

För den enskilde som inte själv kan ta sig till och från läkare, fotvård, sjukgymnast, behandlingar mm och som har daglig hjälp med personlig omvårdnad, ingår hjälp i form av följeslagare.

13.3.8 Ledsagning

Ledsagning beviljas då den enskilde inte själv, eller i första hand med hjälp av annan t ex anhörig eller frivilligorganisation, kan klara sig till och från hemmet och sociala/kulturella aktiviteter. Ledsagning beviljas för enstaka tillfällen, dock högst 20 timmar/ månad.

13.3.9 Avlösning i hemmet

Beviljas som bistånd då en anhörig som vårdar närstående, vid enstaka tillfälle eller regelbundet, behöver få egen tid/ fri tid. Det är den vårdbehövande som beviljas insatsen. Avlösning i hemmet beviljas med max 16 timmar per månad.

13.3.10 Tillsyn

Tillsyn i ordinärt boende innebär att personal har någon form av tillsyn av den enskilde mellan övriga besök. Den enskilde kan beviljas tillsyn om den känner sig otrygg och osäker och har behov av tätare uppföljning vid t ex hemkomst från sjukhus. Vid tillsyn på dagtid beviljas i första hand någon form av digital tillsyn eller trygghetsringning

Radarsensorer ska vara ett förstahandsval till den enskilde vid tillsyn främst på natten.

13.3.11 Trygghetslarm

Trygghetslarm är en insats som innebär att den enskilde vid behov snabbt ska kunna påkalla hjälp ex vid fall i hemmet.

Mobilt trygghetslarm innebär att klienten inte är bunden till sin bostad och kan därmed bidra till ett mer aktivt och hälsobefrämjande liv. Mobilt trygghetslarm beviljas vid behov och så länge som det utnyttjas på avsett sätt.

13.3.12 Trygghetsringning

Trygghetsringning är förstahandsvalet vid tillsyn. Innebär ett telefonsamtal till den enskilde för att försäkra sig om att allt är som det ska eller för att påminna om till exempel tid.

13.3.13 Telefon/post/kommunikation

Hjälp med telefonsamtal, tillsammans med den enskilde gå igenom post, beställa färdtjänst med mera. Detta ingår som bistånd då den enskilde beviljats daglig hjälp med personlig omvårdnad.

13.3.14 Bäddning

Bäddning utförs dagligen och beviljas som en enskild insats eller tillsammans med andra insatser i form av personlig omvårdnad ex omvårdnadstvätt.

13.3.15 Omvårdnadsstäd

Om behov av omfattande hjälp med personlig omvårdnad föreligger kan omvårdnadsstäd beviljas. Det innebär att personalen rengör och att plockar undan det som använts i samband med utförande av personlig omvårdnad hos brukaren.

Vingåkers kommun

Vissa ytor i köket såsom golv och köksbänk samt att toalettstol ska rengöras vid behov och hushållssopor ska bäras ut.

13.3.16 Omvårdnadstvätt

Om behov av hjälp med omfattande personlig omvårdnad föreligger kan omvårdnadstvätt beviljas. Det innebär att personalen vid behov utför renbäddning och/eller tvätt i samband med utförande av personlig omvårdnad hos brukaren.

13.3.17 Läkemedelsautomat

Bistånd i form av läkemedelsautomat kan beviljas då den enskilde med hjälp av automaten kan fortsätta att helt ta ansvar för sin läkemedelsbehandling. I dessa fall tar kommunen inte på sig något ansvar för uppföljning utan bistår endast med praktisk hjälp att ladda automaten..

14. Egenvård eller hälso- och sjukvårdsinsatser

Med egenvård menas en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att den enskilde själv kan utföra eller utför med hjälp av någon annan. *Vilka åtgärder som utgör egenvård beror på om personen har förutsättningar att själv klara av att ta ansvar för egenvård på ett säkert sätt eller med hjälp av någon annan, t ex genom att instruera anhörig att hjälpa till.*

Huvudregel är att den enskilde själv, eller med hjälp av anhörig ansvarar för att utföra egenvård. I de fall den enskilde har behov av praktisk hjälp med sin egenvård och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, kan denne beviljas bistånd enligt SoL i form av egenvård. Biståndet beviljas för utförande av insatser som rymms inom begreppet egenvård.

Ansökan om bistånd i form av egenvård kan vara skriftlig eller muntlig och till ansökan skall bifogas ett skriftligt intyg/beslut från läkare eller annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal att det är egenvård.

Innan beslut om bistånd har tagits är utförandet ett hälso- och sjukvårdsansvar.

Läkemedelsautomat kan också ges som HSL-insats med delat ansvar. Kommunen har i dessa fall tagit över läkemedelsansvaret men patienten klarar att ta ansvar för sitt läkemedelsintag med stöd av automaten. Kommunen har ansvar för uppföljning och automaten är uppkopplad med larm som meddelar kommunens HSL-personal om läkemedel inte tas.

Hälso- och sjukvårdsuppgifter

Åtgärder som enligt ansvarig legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal endast kan utföras av viss behörig personal, medicinskt utbildad personal eller mer omfattande instruktion och handledd träning är att beteckna som hälso- och sjukvård. För att omvårdnadspersonal ska utföra sådana åtgärder krävs en delegering från ansvarig legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården. Sådana åtgärder är inte att beteckna som en biståndsbedömd omvårdningsinsats enligt socialtjänstlagen och behandlas inte i dessa riktlinjer.

15. Kontaktperson

Kontaktperson beviljas som bistånd i syfte att minska isolering och för att uppmuntra den enskilde till sociala kontakter. Kontaktperson ska fungera som ett allmänt socialt stöd och ersätter eller kompletterar kontakten med anhöriga och/eller vänner men ersätter inte vård- och omsorgspersonalens insatser.

I samband med utredningen om behovet av kontaktperson ska den enskildes övriga nätverk vägas in, som ex närstående, grannar, föreningsliv eller god man.

Personer som bor på särskilt boende ska få sina behov av sociala kontakter för att minska isolering, tillgodosedda på boendet. I samband med inflyttning på särskilt boende avslutas denna insats.

**Kontaktperson beviljas som insats mellan 2- till 4 tillfällen per månad.
Insatsen omprövas årligen.**

16. Dagverksamhet

Dagverksamhet är ett viktigt komplement till hemtjänsten. Genom social stimulans och aktivering kan dagverksamheten bryta ensamhet och isolering. Dagverksamhet kan beviljas den enskilde som på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning bedöms ha behov av regelbunden tillsyn, aktivering och social samvaro. *För den som vårdar närstående är ofta avlastning i form av dagverksamhet en viktig stödinsats.* Det är betydelsefullt att hitta eller föreslå den dagverksamhet som bäst är lämpad för att tillgodose den sökandes individuella behov.

För att den enskilde ska beviljas dagverksamhet med inriktning mot demenssjukdom ska en demensdiagnos vara fastställd, vilket också krävs för att den enskilde ska få tillhöra Minnas hemtjänstgrupp.

Personer som bor på särskilt boende ska få sina behov av social stimulans och aktivering tillgodosedda på boendet. I samband med inflyttning på särskilt boende avslutas denna insats. Dagverksamhet kan ej beviljas den som bor på särskilt boende.

Beslut om dagverksamhet är alltid tidsbegränsat och ska omprövas *efter tolv månader*.

17. Särskilt boende

Även om huvudinriktningen är att stärka den enskildes möjligheter att bo kvar hemma, kan det finnas förhållanden när en skäligen levnadsnivå bättre kan uppnås i ett särskilt boende.

Särskilt boende beviljas när stödinsatser i hemmet inte längre kan tillgodose den enskildes behov i det ordinära boendet. Om hälsan sviktar eller om de yttre förhållandena förändras på ett avgörande sätt är det inte lika självklart för alla att vilja bo kvar i den egna bostaden även om hemtjänstinsatser erbjuds.

Riksdagen har genom sitt beslut angående 5 kap 4 § SoL betonat socialnämndens ansvar att stödja äldre människor som är ensamma och isolerade. Tilltagande fysisk svaghet kan leda till en känsla av otrygghet och till social isolering. Även sådana aspekter måste beaktas vid en helhetsbedömning av frågan om den enskilde allttjämt är tillförsäkrad en skäligen levnadsnivå vid kvarboende i den egna bostaden. Detsamma gäller hänsynen till den enskildes egen uppfattning, även om den enskilde inte har någon obegränsad frihet att välja sociala tjänster. (jfr prop.1996/97:124 s 89 och 121 ff., prop 2000/01:80 s 91 och rättsfallet RÅ 2007 ref 86) KR 2013-11-04 mål nr 4219-13. (*mål nr 9208-12 KR, mål nr 8118-08*).

De individuella behoven ska alltid kompletteras med ADL bedömning, utförd av legitimerad arbetsterapeut.

Bedömning av den enskildes behov av ett boende ska grunda sig på den enskildes huvudsakligen somatiska behov och demensboende för personer med utredd demenssjukdom. situation och möjligheter som sedan vägs samman med sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov. Det är de individuella behoven som skall vara styrande i bedömning och beslut om särskild boendeform.

Särskilt boende är indelat i två kategorier; vårdboende för personer med huvudsakligen somatiska behov och demensboende för personer med utredd demenssjukdom. I beslut om särskilt boende skall dock aldrig typen av boende preciseras.

Inom särskilt boende skall den enskilde erbjudas all hjälp som behövs för att tillgodose den enskildes fysiska, psykiska, sociala och medicinska behov.

Helinackordering är obligatoriskt på särskilt boende.

Bedömningskriterier vid utredning om särskilt boende:

- Behov av dagliga omfattande vård och omsorgsinsatser och tillsyn dygnet runt kombinerat med att han/ hon inte kan påkalla hjälp, alternativt påkallar hjälp oavsett om det föreligger behov eller ej.
- Behovet ska inte vara övergående och inte kunna avhjälpas genom en tids rehabilitering i hemmet eller på korttidsboendet eller genom avlösning eller växelvård.
- Tillräcklig tillsyn eller tillräckliga trygghetsskapande åtgärder bedöms ej kunna åstadkommas i ordinärt boende. Detta gäller framförallt personer med demenssjukdomar eller psykisk problematik eller personer som av andra orsaker upplever ständig oro.
- När hemtjänst och andra insatser i och utanför ordinärt boende, bedöms som ej tillräckliga för att uppnå/eller tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Erbjudande av ledig plats:

Plats ska erbjudas inom skälig tid, dvs inom tre månader från beslutsdatum. Från erbjudandedatum, dvs från det datum den enskilde blir erbjuden en ledig plats, har hon/han en vecka på sig att tacka ja eller nej.

Om den enskilde tackar ja har hon/han två veckor på sig att flytta in.

Om den enskilde tackar nej får hon/han skriva under en blankett där det framgår att hon/han tackar nej till erbjuden plats och beslut om särskilt boende avslutas.

Avslag på ansökan om särskild boendeform lämnas i de fall den enskilde har övergående behov eller kan få sina behov tillgodosedda genom avlösning i hemmet, växelvis boende, rehabilitering på korttidsavdelning eller i det egna hemmet med hemtjänstinsatser, bor i olämplig bostad och/eller boendemiljö men klarar den dagliga livsföringen i en lämpligare bostad. I dessa fall kan den enskilde tillgodose behovet på annat sätt, via den öppna bostadsmarknaden.

Avslag ges även den som i sin ansökan anger framtida behov av en särskild boendeform som huvudsakliga skäl.

17.1 Parboende

Sedan den 1 november 2012 har äldre människor som varaktigt levtt och bott ihop rätt att kunna fortsätta leva och bo tillsammans även när den enes behov kräver boende i en särskild boendeform, enligt 4 kap 1 c § SoL.

Regeringen har i socialtjänstförordningen 2 kap 2 § förtydligt vad som avses med skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå innebär att båda bereds plats i samma rum eller samma lägenhet på det särskilda boendet alternativt på samma särskilda boende men i varsitt rum eller lägenhet. Helinackordering är obligatoriskt även för medboende.

Socialnämnden har dock möjlighet att avgöra om båda kan bo i samma rum eller inte utifrån lämplighet i frågan om arbetsmiljöskäl. Om det är två lägenheter som är aktuellt, verkställs detta när tillgång på platser tillåter.

För den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i sådan särskild boendeform som avses i 5 kap 5 § SoL, ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make/maka/sambo eller partner. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett särskilt boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott.

Första stycket gäller oavsett om make/maka/sambo eller partner har behov av boende i särskild boendeform (Socialstyrelsen sep 2013). Syftet är att par som delat ett långt liv tillsammans inte ska behöva flytta isär bara för att deras omsorgsbehov skiljer sig åt. Det handlar om att garantera trygghet och livskvalitet under den återstående tid paret har tillsammans. Båda ska vara överens om att de vill fortsätta bo tillsammans och så långt det är möjligt vara införstådda med vad det innebär.

Det är endast den biståndsberättigade, som beviljats särskilt boende, som kan ansöka om att få medboende, enligt 4 kap 1 c § SoL, då det är den enskildes skäliga levnadsnivå som ska prövas. Om den som beviljats särskilt boende avlider, upphör kontraktet och den medboende måste flytta ut.

Om behov av service och/eller av omvårdnad finns eller uppstår hos den medboende kan han/hon efter ansökan beviljas hemtjänst enligt separat beslut som fattas enligt 4 kap 1 § SoL.

17.2 Beslut om hemtjänst för medboende

Om medboende make/maka/sambo eller partner har behov av omvårdnadsinsatser eller service utreds och beviljas eller avslås begäran i sedvanlig ordning enligt bistånd om hjälp i hemmet enligt 4 kap 1 § SoL. Om den medboende sedan tidigare är beviljad hemtjänst medföljer biståndsbeslutet till det särskilda boendet.

Den medboende betalar avgift enligt gällande hemtjänsttaxa.

Den som flyttar med till en särskildboendeform utan egna biståndsinsatser omfattas inte av avgiftsreglerna i socialtjänstlagen. Om den medboende dock har behov av viss service som boendet erbjuder t ex tvätt och städ kan det avtalas i särskild ordning.

Liknande gäller hälso- och sjukvårdsinsatser, att den medboende får söka vård som andra i samhället.

17.3 Hyresförhållanden vid parboende

I förarbetena till ändringen i SoL anger regeringen att det är viktigt att makar, sambor eller partner redan från början är införstådda med vad som gäller i fråga om besittningsskydd till lägenheten/lägenheterna. Det är därför bra om kommunen redan i ett tidigt skede kan informera och diskutera med makarna, samborna eller partner, hur kommunen och makarna, sambor eller partner ser på ett fortsatt boende om någon av dem avlider.

Det är inte möjligt att i detalj ange vilka rättigheter den medflyttande parten har i samband med dödsfall för den make/maka/sambo eller partner som har bistånd i form av särskilt boende.

Boendesituationen måste lösas i samförstånd med den efterlevande parten som redan från början behöver vara införstådd med vad som gäller. (4 kap 1c § SoL)

Den medboende ska, tillsammans med make/maka/sambo eller partner som beviljats särskilt boende, erlægga hyreskostnad och innan inflyttning teckna en överenskommelse om att boendet är ett

kategoriberoende och att hyresavtalet kommer att sägas upp om hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av bostad för parboende. I samråd med den enskilde bör skäligt rådrum erbjudas efter individuellt behov, generellt, 3 månader.

- I vissa fall bör hyreskontrakt anpassas till överflytt av personer med icke demensdiagnos från demensboende till ett boende mer anpassat för den enskildes omvårdnadsbehov, dvs boende med inriktning på omvårdnad av somatiska behov.

Text som finns i bilagor till avtalet har en svagare rättslig ställning och bilagor bör därför undvikas. Det är därför att rekommendera att ett sådant villkor tas med i själva avtalet och inte i en bilaga till avtalet. Parterna, hyresgästen och hyresvärden blir bundna av avtalsvillkoren, men kan i princip alltid få prövat skäligheten av villkoren. En tredje man, till exempel en make, sambo eller partner kan inte bli bunden av delar av ett hyresavtal. Ett sådant villkor ersätter dock inte ett avstående från besittningsskydd. Ett avstående från besittningsskydd är aldrig ett hyresvillkor utan ett separat avtal skiljt från hyresavtalet.

18. Korttidsplats och växelvård

18.1 Korttidsplats

Korttidsplats beviljas enligt 4 kap 1 § SoL då den enskilde tillfälligt har behov av mer omfattande rehabilitering och omvårdnad som inte kan tillgodoses i ordinärt boende genom hemtjänstinsatser eller hemsjukvårdsinsatser.

Korttidsplats kan vara ett viktigt stöd för den enskilde i ordinärt boende, antingen vid enstaka tillfälle eller återkommande i form av växelvård. En väl fungerande korttidsplats kan medföra att behov av permanent plats i särskilt boende kan flyttas fram. För många av dem som vårdar en närstående kan möjligheten till avlastning genom korttidsplats ge så mycket att det blir möjligt för den enskilde att bo kvar hemma längre.

Korttidsboende avser tillfällig vistelse, inte permanent boende. Det innebär att korttidsboende inte beviljas som bistånd i väntan på särskilt boende, om det inte föreligger särskilda skäl. Av dokumentationen och beslutet skall det tydligt framgå vilka insatser som skall utföras, målet för dessa samt vilken omfattning.

18.2 Växelvård

Växelvård beviljas som regel för en till två veckor på korttidsboende omväxlande med hemmavistelse en till två veckor.

Vid särskilda skäl kan växelvård beviljas för längre tidsperiod på korttidsboendet än tidsperioden för hemmavistelsen.

Bedömning om behov av korttidsboende ska alltid göras utifrån den enskildes behov och situation. När behov av stöd och omsorg dygnet runt uppstår akut hos den enskilde, under kvällar, nätter eller helger kan tjänstgörande sjuksköterska anvisa till korttidsboendet. Närmast påföljande vardag ska biståndshandläggare informeras för vidare handläggning.

Korttidsplats beviljas den som uppfyller något av nedanstående bedömningskriterier:

- Den som vårdats inom slutenvård och som inte utan en tids rehabilitering kan återgå till sitt ordinarie boende.
- Den enskilde som har behov av vård och omsorg i livets slut/vid palliativ vård och omsorg.
- Den enskildes anhörig som är vårdare är i behov av akut, planerad eller regelbunden avlösning.

- Hemtjänstinsatser bedöms som ej tillräckliga och/eller då hemsituationen blir ohållbar för den enskilde i samband med hemkomst från sjukhus.
- När rehabiliterande åtgärder inte kan tillgodoses i den ordinarie bostaden.
- Den enskilde som beviljats boende i särskild boendeform men inte erbjudits plats inom skälig tid om *tre månader*.

19. Anhörigstöd

Enligt 5 kap 10 § SoL ska stöd eller avlösning erbjudas och beviljas i syfte att underlätta för de personer som vårdar närstående som är långvarigt sjuk eller äldre, eller stödjer en närstående som har funktionshinder.

Anhörigstödet omfattar olika former av stödinsatser till de som vårdar närstående i hemmet. Exempel på bistånd enligt 4 kap 1 § SoL som den enskilde kan ansöka om när det gäller anhörigstöd är:

- Avlösning i hemmet med högst 16 timmar/månad.
- Dagverksamhet
- Korttidsboende och växelvård
- Trygghetslarm
- Hemtjänst
- Städ var 3:e vecka
- Särskilt boende

Avgift tas ut för insatser gällande anhörigstöd i de fall de föregås av ett biståndsbeslut. Den enskilde betalar i dessa fall enligt sitt avgiftsutrymme.

På anhörigcentrum är alla anhöriga, inte bara de som vårdar i hemmet, välkomna. De har möjlighet att delta i olika former av anhörigstöd utan biståndsbeslut och stödet är avgiftsfritt. Stödet kan exempelvis bestå av samtal, anhörigrupp, information och utbildning kring att vara anhörig, friskvårdsinsatser och caféverksamhet.

20. Referenser:

Bergstrand B.O. (2016) Socialtjänstlagen 2016

Riktlinjer för bistånd inom äldreomsorgen i Vingåkers kommun (2013-07-01)

Verksamhetsplan (2016-2019)

Vingåkers kommuns interna hemsida- Rankan

Socialtjänstlag (2001:453)

SOSFS 2012:12. Ansvaret för personer med demenssjukdom och bemanning i särskilda boenden.

Socialstyrelsens föfattningssamling.

Socialstyrelsens meddelandeblad nr 8/2012.

Meddelandeblad Nr 6/2013 april 2013; Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av egenvård.

Anhörigcentrum; Sara Abrahamsson, Anhörigsamordnare i kommunen.

Socialstyrelsen, SOSFS 2014:5 ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”.

Socialstyrelsen september 2013 ”Rätten att fortsätta att bo tillsammans i ett äldreboende”

Socialstyrelsen, SOSFS 2013.10.02 (S);” Värdegrund i socialtjänstens omsorg om äldre”

SKL cirkulär 11:29, Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun

Socialstyrelsen; Meddelandeblad, ”Handläggning av ärenden om hemtjänstinsatser av servicekaraktär”
”(Nr 4/2013, februari 2013)

Socialstyrelsens handbok:” Handläggning och dokumentation”(2010)

Socialstyrelsen. 2019-4-16 ”Följa upp insatser som beviljats genom förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre”

Socialtjänstförordningen, Parboende 2 kap 2 § (2013)

Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre, SoU32

Äldreboende, ”Vägledning för tillämpning av socialtjänst- och hyreslagstiftningen”